

ОТЧЕТ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА АКТУАЛИЗИРАНАТА СТРАТЕГИЯ ЗА ПРОДЪЛЖАВАНЕ НА РЕФОРМАТА В СЪДЕБНАТА СИСТЕМА

януари-юни 2017 година

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1:

ГАРАНТИРАНЕ НЕЗАВИСИМОСТТА НА СЪДА И НА ДРУГИТЕ ОРГАНИ НА СЪДЕБНАТА ВЛАСТ ЧРЕЗ ЕФЕКТИВНИ МЕРКИ СРЕЩУ КОРУПЦИЯ, ПОЛИТИЧЕСКИ И ИКОНОМИЧЕСКИ НАТИСК И ДРУГИ ЗАВИСИМОСТИ

- Съгласно измененията в Конституцията и в Закона за съдебната власт стартира и изборът на новите членове на ВСС. Членовете от професионалната квота се избират на Общи събрания (ОС), а гласуването е на място с хартиена бюлетина или електронно – дистанционно. На 6 април 2017 г. с Решение на Пленума на ВСС са приети изменения в Правилата за провеждане на избори на членове на ВСС от съдиите, прокурорите и следователите. Изработена е хронограма за провеждане на изборите.

На 13 и 20 май 2017 г. е проведено ОС на следователите за избор на член на ВСС от професионалната квота. От 444 следователи с право на глас 365 от тях са заявили дистанционно гласуване по електронен път. За член на ВСС от квотата на следователите е избран директорът на Националната следствена служба и заместник на главния прокурор по разследването.

На 25 май, 3 и 4 юни 2017 г. са проведени ОС на прокурорите за избор на членове на ВСС от професионалната квота. От 1503 магистрати с право на глас 1377 прокурори са заявили дистанционно гласуване по електронен път. След гласуване са избрани трима представители, а след жребий и четвъртият.

На 10, 17 и 18 юни 2017 г. е проведено ОС на съдиите за избор на член на ВСС от професионалната квота. От 2238 магистрати с право на глас 1675 съдии са заявили дистанционно гласуване по електронен път. ОС на съдиите избра пряко 6-ма съдии за членове на ВСС от 27-те кандидати.

На 22 юни 2017 г. е внесена жалба срещу избора, като целта е да се провери надеждността на електронната система за дистанционно гласуване, внедрена от ВСС.

- На 31 май 2017 г. Народното събрание (НС) прие Решение за приемане на процедурни правила за условията и реда за предлагане на кандидати, представяне и публично оповестяване на документите, изслушване на кандидатите и за избор на членове за съдийската и за прокурорската колегия на ВСС от квотата на НС. Предложени са 18 кандидати.

Кандидатите трябва да представят писмена концепция за работата си като членове на ВСС на хартиен и електронен носител, декларация за имотно състояние, произход на средства за придобиване на имущество и за липса на частен интерес. Всички документи се публикуват на специална секция на интернет страницата на НС до три работни дни от получаването им.

Изслушването на кандидатите се провежда на открито заседание на Комисията по правни въпроси, което се излъчва в реално време чрез интернет страницата на НС. Въпроси и становища за кандидатите могат да изпращат и юридически лица с нестопанска цел, висши училища, научни организации. Те се публикуват на страницата на НС. Комисията по правни въпроси представя доклад за проведеното изслушване на кандидатите на заседанието на НС, на което се гласуват кандидатурите за членове на ВСС. Заседанието, на което се избират членовете на ВСС от квотата на НС, ще се излъчва в реално време чрез интернет страницата на НС.

- На 16 март 2017 г. с решение на Пленума на ВСС са одобрени Правила за изменение и допълнение на Правилата за избор на председател на Върховния касационен съд, председател на Върховния административен съд и главен прокурор, които са съобразени с измененията на ЗСВ от 2016 г. Предвидено е изслушване на кандидатите от Пленума на съответния съд, който изразява становище за професионалните и нравствени качества и умения на кандидатите. Магистрати и неправителствени организации могат да изразяват становища за притежаваните нравствени качества от кандидатите. Съответната колегия на ВСС взема решение за допускане на кандидатите до изслушване по установените в ЗСВ критерии. Кандидатите представят концепция за работата си, декларация за имотно състояние и произход на средствата за придобиване на имуществото и липса на частен интерес. Всички документи, становища и въпроси заедно с отговорите на кандидатите се публикуват на интернет страницата на ВСС.

На 25 май 2017 г. Пленумът на ВСС откри процедура за избор на председател на ВАС съгласно приета на 11 май т.г. от ВСС хронограма. Предложени са 2 кандидатури. Съгласно хронограмата на 25.07.2017 г. съдийската колегия (СК) на ВСС ще обсъди докладите на Комисия „Професионална етика“ и Комисията по атестирането и конкурсите за професионалните и нравствените качества на кандидатите. Изслушването и гласуването на кандидатите ще се проведе на 11 септември 2017 г.

- Инспекторатът към Висшия съдебен съвет (ИВСС) разработва електронен публичен регистър на електронни декларации за обстоятелства, свързани с предотвратяване и установяване на конфликт на интереси и имуществени декларации, както и във връзка с разработването на електронен публичен регистър на отводите. Той включва исканите отводи и мотивите, с които те са уважени или са отхвърлени и отразява произнасянията на горната инстанция по тях. За реализиране на двата електронни публични регистъра в края на 2016 г. ИВСС е подал за оценяване проектното предложение „Осигуряване на софтуерна и методическа обезпеченост, и изграждане на административен капацитет на ИВСС за превенция на корупцията в съдебната власт.“ Предстои сключването на договор за безвъзмездна финансова помощ (БФП). Фактическото създаване на двата регистъра ще започне след подписването на договора и след възлагане на поръчка по реда на ЗОП.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2:

ЧОВЕШКИЯТ КАПИТАЛ НА СЪДЕБНАТА ВЛАСТ – ОСНОВЕН РЕСУРС И ФОКУС НА РЕФОРМАТА: СТАТУС НА СЪДИИТЕ, ПРОКУРОРИТЕ И СЛЕДОВАТЕЛИТЕ

- На 26 април 2017 г. е приета Наредба за единните държавни изисквания за придобиване на висше образование по специалността „Право“ и професионална квалификация „юрист“.

Премахва се възможността обучението по специалността да се извършва в задочна форма, предвижда се въвеждането на специализирани магистърски програми след завършване на основната програма. Измененията са насочени към профилирането и по-тясната специализация на юристите, свързани с основните тенденции на развитие на висшето образование и юридическата професия в Европа.

- През януари 2017 г. е сключен договор за БФП за изпълнение на проект “Развиване на потенциала на човешките ресурси в съдебната власт чрез изграждане на ефективен модел за придобиване на юридическа правоспособност”, който се изпълнява от Министерството на правосъдието.

- С Решение на Пленума на ВСС на 9 февруари 2017 г. е приета Наредба № 1 за провеждане на конкурси на магистрати и за избор на административни ръководители в органите на съдебната власт (ДВ бр. 17 от 21.02.2017 г.). Тя урежда новия ред и условия за провеждането на конкурсите за магистрати и за избор на административни ръководители в органите на съдебната власт, въведени с измененията в ЗСВ от 2016 г. В Наредбата са инкорпорирани залегналите в ЗСВ изисквания за членовете на конкурсните комисии. По новия ред са проведени 3 централизирани конкурса – за младши съдии, за младши прокурори и за младши следователи.

След като бъдат проведени първите конкурси за магистрати по новия ред, в края на 2017 г. ще бъде извършена оценка на нормативната рамка и практиката на провеждане на конкурсите.

- В програмата на Националния институт по правосъдието (НИП) за задължително обучение на кандидатите за младши магистрати е разработен пилотен модел на смесено обучение, посветено на етичните предизвикателства в бъдещата им работа.

През 2016 г. е приета програма за задължително първоначално обучение на кандидатите за младши прокурори в НИП. Новите моменти в програмата са свързани с осъвременяване на учебното съдържание чрез включване на нови, актуални теми от областта на наказателното право; подобряване на методиката на обучение чрез включване на повече практически форми и методи на обучение; подобряване на методиката за провеждане на самоподготовката на курсистите. Отличното представяне на кандидатите за младши прокурори на проведените в периода 14-20 юни 2017 г. финални изпити е отражение на успешния формат на новата учебна програма;

С измененията в ЗСВ отново е въведена фигурата на „младши следовател“. На 02.06.2017 г. НИП прие програма за задължително първоначално обучение, като курсистите от първия випуск следва да започнат своето обучение през есента на 2017 г.

Работната група с участието на представители на ВСС и директора на НИП изготви проект на Правила за дейността на съдията-наставник, който е депозиран във ВСС на 08.03.2017 г. Целта на новите правила е да уредят правния статус на съдиите-наставници, вземайки предвид промените в ЗСВ от 2016 г. и изводите, направени от десетгодишното развитие на института на магистрата-наставник. Проект на правила за дейността на прокурора-наставник беше предоставен на вниманието на прокурорската колегия на ВСС.

На 15.06.2017 г. е приета промяна във Вътрешните правила за организацията и реда на учебната дейност, подбора и възнаграждението на преподавателите в НИП в частта, касаеща подбора на постоянните преподаватели. Усъвършенстваната процедура за подбор цели привличането на утвърдени магистрати с преподавателски опит в НИП за постоянни преподаватели.

- Въведено е профилирано обучение на магистратите и съдебните служители чрез провеждането на целеви обучения, отчитащи актуалните изменения в нормативната уредба, както и относимата съдебната практика по приложението на европейското право. В периода 18 - 26 април 2017 г. НИП организира Европейска седмица на съдебното обучение, по време на която бяха обучени общо 304 съдии, прокурори, служители на МП и МВР, съдебни и прокурорски помощници, адвокати, както и 8 магистрати от други страни-членки на ЕС.

Проведени са и 4 срещи в дискуссионен формат на теми, свързани с приложението на Закона за специалните разузнавателни средства; на Закона за управление на средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове и относно Европейската заповед за разследване по наказателноправни въпроси.

На 23 юни 2017 г. НИП организира за първи път уебинар на тема “Електронни ресурси за търсене на практика на Съда на ЕС и законодателство на ЕС”. В

проведеното онлайн обучение, взеха участие 37 обучаеми - съдии, прокурори, съдебни помощници и държавни съдебни изпълнители.

В рамките на проект “Качествено професионално обучение за повишаване ефективността на правосъдието”, осъществяван по ОПДУ, за първи път се приложи модела на създаване на електронна изследователска общност като ресурс за разработване на обучения по нови теми и иновативни формати. Към 30 юни 2017 г. НИП работи по три изследователски проекта, насочени към производствата по Закона за наследството, Закона за устройство на територията и престъплението измама.

В проведените обучения и дискуссионни срещи традиционната целева група от съдии, прокурори, следователи и съдебни служители бе разширена със 20 служители на Агенцията по вписванията, 58 адвокати, 14 държавни съдебни изпълнители, 84 съдебни помощници и 39 служители на разследващите органи, които участваха в обученията по специализирани теми в областта на гражданското, наказателното и административното право и Европейската конвенция за правата на човека.

- Въведеният модел на профилирано обучение съобразно потребностите на целевите групи по проект “Качествено професионално обучение за повишаване ефективността на правосъдието” отразява специфичните нужди на обучение в рамките на отделните структури на съдебната власт. Преценката на потребностите от обучение на ниво съдебен регион се осъществява чрез Програмата за Регионални обучения на съдилищата и прокуратурите в страната. През 2017 - 2018 г. Програмата се осъществява в партньорство с 55 съдилища. Към момента са проведени 37 обучения, в които са участвали 1106 обучаеми.

В началото на 2017 г. бе въведена система за електронно заявяване и отчитане на потребностите от обучение, която включва подаването на електронни заявки и попълването на електронни въпросници и анкети към обученията. През м. юни 2017 г. системата за идентифициране на потребностите от обучение беше приложена в рамките на проведено електронно проучване на интереса на магистратите и съдебните служители към провеждането на езикови обучения. В рамките на проучването беше получена и електронно обработена информация от 2240 представители на целевата група, които имат готовност да се включат в езиковите обучения на НИП.

- През април - май 2016 г. Институтът оказва съдействие на ЕМСО като осъществи кампания по дългосрочна оценка на ефекта от обученията на Мрежата в сферата на международното сътрудничество по наказателни дела. С това се обогати методиката на НИП, която ще допълни формата на проучване на нуждите от обучение. Бяха използвани електронни формуляри (анкетни карти) и електронно обобщаване на данните.

- На 19 май 2017 г. НИП актуализира подадено проектно предложение „Иновативни продукти и услуги в обучението, предоставяно от НИП“ в Информационната система за управление и наблюдение на средствата от Европейския съюз ИСУН 2020. Проектното предложение, наред с цялостна концепция за въвеждане на иновативни подходи за съвременно обучение на целевите групи, включва и изграждане и внедряване на информационна система за управление на процеса на обучение и възможности за провеждане на присъствени обучения в безхартиена среда. Целта е устойчиво повишаване на качеството на обучение в НИП по европейски стандарт и при отчитане на процеса на дигитализация във всички сфери.

- С Решение на Пленума на ВСС от 23 февруари 2017 г. е приета Наредба № 2 за показателите, методиката и реда за атестиране на съдия, председател и заместник-председател на съд (ДВ бр. 21 от 10.03.2017 г.) и Наредба № 3 за показателите и методиката за атестиране и критериите за отчитане степента на натовареност на

прокурори, следователи и на административни ръководители и техните заместници (ДВ бр. 21 от 10.03.2017 г.).

Наредба № 2 регламентира по нов начин видовете атестиране като отчита спецификите за придобиване на статут за несменяемост на съдиите в методите и механизма на оценяване и източниците на данни за анализ, както и в съдържанието на комплексната оценка.

До 10 март 2017 г. атестирането на съдиите се извършва по реда на Методиката за атестиране на съдия, прокурор и следовател, административен ръководител и заместник на административен ръководител, а след това по реда на Наредба № 2.

Към 30 юни 2017 г. от СК на ВСС са открити общо 58 процедури за атестиране по новия ред, от които 25 за предварително атестиране, 15 за придобиване на статут на несменяемост и 18 за периодично атестиране. Приключилите процедури по атестиране, които са открити по новия ред, са 13.

На 1 и 2 юни 2017 г. са проведени обучения на тема „Попълване на единен формуляр за атестиране – указания и съдействие“. На обучението съдии и от съдебни служители са обсъдили новите законодателни промени в областта на атестирането, направени са предложения за уеднаквяване практиката при попълването на данните в единния формуляр за атестиране на съдиите, който представлява таблично изражение на регламентацията на Наредба № 2.

ПК на ВСС провежда дейностите по атестиране, в т.ч. за придобиване на статут на несменяемост в съответствие с наредба № 3, като спецификите при атестирането за придобиване на статут за несменяемост на прокурори и следователи са отчетени при показателите, компонентите и източниците на данните за анализ при реализацията на методите за атестиране, при механизма на оценяване, както и в съдържанието на комплексната оценка. В Наредбата са заложили разпоредби, насочени към обективното отчитане на качеството на работа. Приет е нов механизъм на оценяване.

В контекста на приетата нова Наредба № 3 на 1 и 2 юни и на 15 и 16 юни 2017 г. са проведени обучителни семинари на същата тема. В обученията са взели участие над 40 съдебни служители от прокуратурите в страната, членове на Съвета, на КАК към ПК и експерти от администрацията на ВСС. Представени са новите законодателни изменения в областта на атестирането след промените в ЗСВ, изложени са основните и специфични моменти в методите, както и новите механизми на оценяване след приемане на наредба № 3. Акцентът в дискусиите е поставен върху практическото попълване на Единния формуляр за атестиране и върху събирането, обработването и отразяването на статистическата информация в него.

В двете наредби изрично е регламентирано участието на административните ръководители в изготвянето и контрола на индивидуалните планове за професионално развитие. Те имат задължение при атестиране да представят ежегодни обобщени писмени становища за дейността на атестираните.

Макар общите критерии в наредбите да са еднакви, показателите по тях за съдии и за прокурори и следователи са различни. Всички видове атестиране на съдиите се извършват само от Комисията по атестиране и конкурси (КАК) към СК, а атестирането на прокурорите и следователите се извършва от постоянните атестационни комисии и Комисията по атестиране и конкурси към ПК при ВСС.

В приетите Наредби изрично като показатели за оценяване по общия критерий „спазване на правилата за етично поведение“ са въведени резултатите от извършени проверки на ИВСС по раздел Іб от глава ІХ на ЗСВ, а при атестиране за придобиване статут на несменяемост и данни от извършени допълнителни проверки по раздел Іа от глава ІХ на ЗСВ (за съответствие на имуществото и интереси).

- В процес на реализация от ВСС е проект с предмет „Подобряване процедурите по атестация и подобряване на дисциплинарната практика в съдебната система“. На 30 май 2017 г. е сключен договор с предмет „Предоставяне на консултантски услуги за

подобряване работата на ВСС с фокус към процеса на атестиране, мотивация, формиране на възнагражденията на магистратите и дисциплинарната практика на ВСС“.

- По проекта ще бъде въведен модел за индивидуален план за оценка, позволяващ планиране на личното развитие при отчитане на необходимостта от усъвършенстване на професионалната квалификация и компетентност, както и Указания към него, съдържащи конкретни механизми за повишаване на мотивацията и извършване на оценка и самооценка. Неизменна част от процеса е създаването на ефективен модел за формиране на възнагражденията и допълнителните придобивки на магистратите, задаващ обективни правила, стабилност и предвидимост при формирането им. Целта е постигането на стабилност и предвидимост при формиране на възнагражденията, което е един от механизмите за преодоляване на корупционните практики в съдебната система.

Ключова предпоставка за осъществяване на ефективна реформа е реализирането на оценка на дисциплинарното производство като основа за разработване на стандарт за дисциплинарните производства, съобразен с международните стандарти.

До края на месец септември 2017 г. се предвижда изготвянето на анализ на дисциплинарната практика и определянето на стандарт за провеждане на дисциплинарните производства, който следва да съдържа ясни процедури и правила; да бъдат провеждани публични обсъждания за представяне на разработения стандарт; да бъдат проведени обучения по прилагане на разработения в рамките на дейността стандарт, както и правила за провеждане на дисциплинарни производства.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 3: ЕФЕКТИВНО АДМИНИСТРИРАНЕ НА СЪДЕБНАТА ВЛАСТ

- ИВСС вече има ефективен достъп до Системата за измерване на натовареността на съдиите и до Централизираната система за случайно разпределение на делата с цел сравнение на натовареността на магистратите и изследване на причините за забава при разглеждане на делата.

- В МП е предприета законодателна инициатива за промяна на подсъдността на някои производства от ГПК, свързани с регулиране на натовареността. Сформирана е работна група със задача в срок до 30 септември 2017 г. да изготви проект на Закон за изменение и допълнение на Гражданския процесуален кодекс.

- С решение на комисия „Бюджет и финанси“ от 1 февруари 2017 г. е възложено на дирекция „Финанси и бюджет“ и отдел „Европейски и международни програми и проекти“ в администрацията на ВСС да предприемат действия по стартирането на проект „Въвеждане на програмно бюджетирание за всяка структура от институциите на съдебната власт и ориентиране на бюджета към постигане на резултати и обвързване на финансирането със заложените цели, дейности, натовареност и обективна оценка на разходите по видове преписки и дела така, че да се постигне адекватно финансиране на правораздаването като основна държавна функция“.

- През 2016 г. главният прокурор инициира тълкуване на текстовете от Конституцията, с които се определя структурно съответствие между прокуратурата и съдилищата. С решението на Конституционния съд от февруари 2017 г. се посочва, че пълното припокриване на териториалните структури на съда и прокуратурата не е задължително по смисъла на Конституцията.

Прокуратурата изготви методология за оптимизирането на броя на районните прокуратури и статута на териториалните отделения, като предложи два модела за

оптимизирането, наречени условно „унифициран“ и „диференциран“. Прокурорската колегия на ВСС е взела принципно решение по внесен на 3 април 2017 г. от главния прокурор доклад относно възможностите за оптимизиране на съдебната карта на районните прокуратури и избиране на подходящ модел, както и относно предложеното понятие „териториално отделение“ на районна прокуратура.

- ВСС по проект „Създаване на модел за оптимизация на съдебната карта на съдилищата и прокуратурите и разработване на Единна информационна система за съдилищата“ по ОПДУ. На 04.01.2017 г. е сключен договор с предмет „Предоставяне на консултантски услуги във връзка с изготвянето на тръжни документации за избор на изпълнители и подпомагане на дейностите по управление на проекта“.

- В изпълнение на Стратегията за въвеждане на електронно управление и електронно правосъдие в сектор „Правосъдие“ 2014 – 2020 г. са разработени няколко проекта, чрез които ще се реализират и мерките от Актуализираната стратегия за продължаване на реформата в съдебната система:

В процес на оценка от ОПДУ е изготвеният от Министерство на правосъдието (МП) проект „Технологични, обучителни и организационни средства за изпълнение на разработени вътрешни правила и политики за ползване на информационните ресурси в органите на изпълнителната власт в сектор „Правосъдие“, в съответствие със закона за електронното управление (ЗЕУ), Наредба за общите изисквания за оперативна съвместимост и информационна сигурност (НОИОСИС) и съобразно залегналите правила и стандарти в Стратегията.

МП изпълнява проект „Инвентаризация и анализ на състоянието на информационната и комуникационната инфраструктура, информационните системи, услуги и регистри в Сектор „Правосъдие“, финансиран по ОПДУ. Извършена е цялостна ИТ инвентаризация и анализ на състоянието на информационната инфраструктура. Разработена е информационна система, в която е нанесена информацията за всички структури на изпълнителната и съдебната власт. Изготвен е аналитичен доклад за актуалното състояние на информационната и комуникационната инфраструктура, информационните системи и услуги и свързаните с тях процеси, както и на техническите възможности. Докладът съдържа и препоръки за необходимата ресурсна обезпеченост за постигане на заложените стратегически цели в областта на електронното правосъдие и електронното управление. Сключен е договор за изпълнение на дейност „Извършване на цялостен преглед на регистъровата система, АИС и бази данни в сектор „Правосъдие“. В рамките на дейността ще бъдат изготвени препоръки за редизайн на съществуващите регистри, както и създаване на нови.

Проект „Реализиране на виртуална частна мрежа гарантираща надежден и сигурен обмен на информация за структурите в сектор „Правосъдие“ ще се изпълнява в партньорство между МП и ВСС и е в етап на оценяване от УО на ОПДУ.

От МП е разработен проект по ОПДУ „Доразвитие и централизиране на порталите в органите на изпълнителната власт от Сектор „Правосъдие“ за достъп на гражданите и бизнеса до информация, е-услуги и е-правосъдие“, който е одобрен от УО на ОПДУ. Предстои подписване на договор.

Разработен е проект „Редизайн на АИС в МП и второстепенни разпоредители с бюджет (ВРБ) с цел преминаване към използване и обмен само на електронни документи и електронно съдържание в сектора от органите на изпълнителната власт. Обучение на служителите за работа с АИС и електронни документи“. Договорът е одобрен от УО на ОПДУ и предоставен за съгласуване от МП.

Друго проектно предложение, подадено за финансиране по ОПДУ, е „Изграждане на средства за видеоконферентни връзки и тяхното използване във фазите на досъдебно и съдебно производство; трансгранично сътрудничество в правораздаването“, оценката е приключена и предстои подписване на договор за БФП.

- С цел преодоляване на натовареността на Върховния административен съд (ВАС) и системата на административните съдилища, включително чрез промяна в подсъдността на определени видове дела и структурни мерки, ВАС е изготвил Доклад за проведен функционален анализ на натовареността на ВАС и системата на административните съдилища.

В Доклада е извършен подробен преглед на натовареността на ВАС и системата на административните съдилища; анализирани са данните за постъпилите и свършени дела; за натовареността на съответния орган на съдебната власт и персонално на съдиите; за качеството на съдебните актове и срочността на решаване на споровете, кадровата обеспеченост и организационните въпроси във връзка с дейността на магистратите, в това число и работата на администрацията на ВАС и системата на административните съдилища, която до голяма степен влияе върху ефективното натоварване на магистратите.

Очертани са приоритетите и основните цели за развитието на административното правосъдие, свързани с оптимизиране на правораздаването. Направен е анализ на действащите редакции на Конституцията, Административно-процесуалния кодекс и специалните закони в областта на административното право, като са констатирани и конкретни законодателни разпоредби, които имат като последица неравномерното натоварване на магистратите в системата на административното правосъдие.

На 22 юни 2017 г. Народното събрание прие на първо четене законопроекта за изменение и допълнение на Административно-процесуалния кодекс. С предвидените изменения в АПК се цели осигуряването на възможност за повишаване на ефективността на работата на административните органи и ограничаването на риска от корупционни практики; намаляването на административната тежест и съкращаването на сроковете за издаването на административни актове. Предвидено е и заменянето на принципа на „мълчалив отказ“ с „мълчаливо съгласие“. Въвеждат се и мерки за електронно правосъдие.

Изведени са и необходимите конкретни законодателни промени в Конституцията на Република България, Административно-процесуален кодекс, Данъчно-осигурителен процесуален кодекс, Изборен кодекс и редица други специални закони, чрез които да бъде обезпечено ефективното, справедливо и равномерно натоварване на отделните съдилища в системата на административното правосъдие.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 4 МОДЕРНА И ЕФЕКТИВНА НАКАЗАТЕЛНА ПОЛИТИКА

- В процес на съгласуване в МП е одобреният от УО на ОПДУ договор за БФП по проект „Нова концепция за наказателната политика“.

- На 20 февруари 2017 г. главният прокурор е утвърдил План за действие за изпълнение на препоръките по Независимия анализ на прокуратурата. Планът за действие обхваща само препоръките от анализа, които могат да бъдат изпълнени изцяло или поне частично от ПРБ. Същият е в процес на изпълнение. Съвместно с МП беше изготвен проект на Пътна карта за изпълнение на посочените препоръки. Получени са становища от всички отговорни по Пътната карта институции. Предстои съвместното утвърждаване от главния прокурор и министъра на правосъдието.

За реализирането на мерките в Пътната карта МП сформира междуведомствени работни групи за изготвянето на проекти на изменения в Наказателния кодекс, Наказателно-процесуалния кодекс, Закона за съдебната власт и нормативната уредба, свързана с дейността на вещите лица. Предвижда се те да работят с ускорени темпове за изпълнение на 10 от препоръките от доклада:

- Промени в режима на СРС: след изтичането на 6 месеца искане до съда за продължаване на използването на СРС по дела за организирана престъпност и за корупция на високо равнище следва да може да се подава само с одобрението на административния ръководител на прокуратурата за допълнителен срок от 3 месеца. По всяко дело да се произнася само един съд, като в такъв случай може да бъде подадено искане при закрити врата до висш апелативен съдия от последна инстанция от наблюдаващия прокурор, който да обясни защо прилагането на тази мярка продължава да е необходимо за още 3 месеца, с възможност за подаване на ново искане до съдията за второ и последно възможно подновяване за 3 месеца, отново с одобрението на административния ръководител.

- В същия контекст процедурите по член 156 и член 137 от НПК във връзка с „поемните лица“ са обект на постоянни критики като останки от миналото, които следва да бъдат премахнати.

- Българските органи спешно да проучат какви са пречките пред това разузнавателните доклади, които правоприлагащите органи са получили от Звеното за финансово разузнаване по евентуални случаи на корупция, да бъдат превърнати в доказателства за целите на наказателното преследване.

- По делата за организирана престъпност и корупция (чрез споразумения за признаване на вина, ако е необходимо) да се обмисли много сериозно по-широкото използване на съучастниците и други участващи подсъдими като свидетели срещу ръководителите на престъпни начинания (като им се даде възможност да бъдат наказателно преследвани първи или им се предостави имунитет).

- Препоръчва се да се възстановят оперативните правомощия за разследване на служителите на ДАНС, които работят в мултидисциплинарни екипи по дела за организирана престъпност и корупция.

- Прокуратурата на Република България би могла да се ползва от хора, които имат по-голям стаж извън съдебната система преди влизането си в нея, и сегашният процент външни назначения в системата отново да бъде преразгледан.

- Предвид многократните искания на съдилищата за повече експертизи и до приемане на съответно законодателство е необходимо:

- да започнат дискусии между главния прокурор и министъра на правосъдието в рамките на ВСС относно съдебните искания в тази област;

- да се проведе добросъвестен диалог между прокуратурата и съдиите на подходящо управленско равнище по практически въпроси, които водят до ангажиране на ресурсите, свързани с използването на вещи лица, с цел намирането на практически решения в рамките на съществуващите ресурси;

- Необходимо е по-тясно сътрудничество и активен диалог между ПРБ и експертната общност за повече гъвкавост относно необходимостта от някои криминалистични анализи и формата, в която се извършват. Да започне структурирана програма от срещи между ПРБ и НИКК на подходящо управленско равнище, да се обсъдят проблемите и се търсят работещи решения.

- Изменения в НК по отношение корупционните престъпления, съответно:

- чл. 282 НК трябва да се преразгледа, тъй като нарушението или злоупотребата със служебно положение не се прилага за длъжностни лица в търговски дружества, кооперации и други подобни;

- корупционните престъпления следва да се прилагат за длъжностните лица в частния сектор (например в банките); по същия начин, както за длъжностните лица в публичния сектор и държавните институции;

- има голям смисъл в приемането на разпоредби, които инкриминират самото извършване на престъпното действие, без да е необходимо да се доказва каквато и да е действителна или потенциална вреда, причинена от нарушаването на разпоредбите за възлагане на обществени поръчки.

- Във връзка с тази препоръка във Върховна касационна прокуратура е създадена работна група с участието на представители на академичната общност за изготвяне на експертни предложения за изменения в НК (длъжностни и корупционни престъпления). Продължават обсъжданията на експертно ниво на конкретни предложения за законодателни промени. Предложенията на работната група ще бъдат разгледани от работната група в Министерството на правосъдието за изработване на изменения в НК.

- В процес на оценка е и ще бъде взет предвид при изготвянето на предложенията за нормативни изменения разработеният проект “Усъвършенстване модела на съдебните експертизи”, който ще бъде финансиран по ОПДУ, с цел подобряване на съществуващата регулация по отношение на вещите лица, тяхната дейност и експертизите. Предвидено е проучване на нормативната уредба и проучване и анализ на добри европейски практики в областта. Ще бъде разработена и единна национална методика за вещите лица и изготвените от тях експертизи. Ще бъде въведен единен национален информационен регистър на вещите лица.

- Съдии от Специализирания наказателен съд (СпНС) са взели участие в семинари, организирани от Европейската мрежа за съдебно обучение и от Националната школа на магистратурата на Франция на теми „Тероризъм и основни права: събиране на доказателства и разследване“, „Съдебен отговор на тероризма“ и „Комуникации с медиите при дела за тероризъм“. Обученията са свързани с новата компетентност на СпНС, въведена със законодателните промени от 2015 год. за разглеждане на дела с предмет „Престъпления против републиката“, както и престъпленията, свързани с тероризма. Съдиите, взели участие в семинарите, споделят наученото по време на обученията по време на Общите събрания на съдиите от СпНС.

- Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ изпълнява съвместен проект със Съвета на Европа „Подкрепа за прилагане на решенията на ЕСПЧ и стандартите на Европейския комитет за предотвратяване на изтезанията и нечовешкото или унижително отношение или наказание“. Проектът е фокусиран върху реформата на затворите в България.

- В изпълнение е проект “Модернизиране на пенитенциарната система в България”, финансиран по ОПДУ. Съгласно подписания договор ще бъде извършена оценка на изпълнението на Концепцията за развитие на ГДИН от май 2014 г., ще бъде разработена и одобрена стратегия за развитието на пенитенциарната система до 2025 г., както и закупена, инсталирана, тествана и внедрена система за електронно наблюдение на правонарушители.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 5

ГАРАНЦИИ ЗА ВЪРХОВЕНСТВОТО НА ЗАКОНА, ЗАЩИТАТА НА ПРАВАТА НА ЧОВЕКА, ДОСТЪПА ДО ПРАВОСЪДИЕ И ХУМАННОСТТА НА ПРАВОСЪДИЕТО

- С цел уеднаквяване на съдебната практика за постигане на предсказуемо и качествено правосъдие през първото полугодие на 2017 г. във ВКС са образувани 2 тълкувателни дела на Общото събрание на Наказателната колегия (ОСНК), 2 на Общо събрание на Гражданската колегия (ОСГК), 1 Общо събрание на Търговската колегия (ОСТК), 2 на Общо събрание на Гражданската и Търговската колегии (ОСГТК), 1 на Общо събрание на съдиите от Гражданската и Търговската колегии на ВКС и Първа и Втора колегии на ВАС. Приети са 4 тълкувателни решения от ОСГК на ВКС и 5 от ОСГТК на ВКС.

- На 13.06.2017 г. е сключен договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ (БФП) по ОПДУ на проект “Повишаване гаранциите за справедлив процес в изпълнителните производства чрез изграждане на информационна система”. Целта е да бъде изградена и внедрена централизирана информационна система на съдебното изпълнение (ИССИ), както и да бъдат създадени електронни услуги за извършване на справки.

- Прокуратурата е проучила делата, по които заради неефективно разследване са постановени осъдителни решения на Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ) срещу България. Анализът на решенията на ЕСПЧ е оповестен на интернет страницата на ПРБ и е изпратен на министъра на правосъдието и на министъра на вътрешните работи. Съвместно с Министерство на правосъдието е изготвен проект на Пътна карта за изпълнение на препоръките от анализа. Получени са становища от всички отговорни по Пътната карта институции. Предстои съвместното утвърждаване от главния прокурор и министъра на правосъдието.

В обучителния календар на ПРБ за 2017 г. са предвидени обучения по апелативни зони, на тема „Ефективно разследване - практика на ЕСПЧ и анализ на ПРБ“. До момента са проведени обучения в три апелативни района - София, Пловдив и Велико Търново. Планирани са обучения по темата и за апелативни райони Варна и Бургас. Изготвено е предложение до министъра на вътрешните работи за въвеждане на задължително начално обучение и текущи обучения, свързани с практиката на ЕСПЧ.

- Изготвен е проект на Четвъртия годишен доклад на министъра на правосъдието по изпълнение на решенията на ЕСПЧ за 2016 г., чието одобрение и внасяне в МС и НС предстои.

- С приетите изменения в Закона за правна помощ (ДВ бр.13/2017 г.) се облекчи достъпа до правосъдие на по-широк кръг от лица от уязвими социални групи, чрез създадените нови форми за предоставяне на правни съвети и консултации - Национален телефон за правна помощ и Регионални центрове за консултиране.

Достъп до безплатна правна помощ след приетите изменения имат освен лицата, подробно изброени в чл. 22 ЗПП и тези, чиито доходи не надвишават определената за страната линия на бедност в размер на 314 лева за 2017 г., което значително разшири кръга от потребители.

Към месец юни са създадени общо девет центъра за консултиране към адвокатските съвети. Консултациите се осъществяват от вписаните в съответните колегии адвокати, при облекчени за гражданите условия.

С цел повишаване на информираността на гражданите и броя на лицата, ползващи безплатна правна помощ в дирекция „Правна помощ“ се изработи брошура, в която подробно е описана работата на Националния телефон за правна помощ, както и условията на които трябва да отговарят лицата, потърсили правен съвет в Регионалния център за консултиране. Предстои отпечатването и изпращането им в съответните институции - съдилища, прокуратура, разследващи полицаи, дирекции „Социално подпомагане“, социални домове и др.

По подаденото през 2016 г. от Националното бюро за правна помощ проектно предложение „Стратегически реформи в Националното бюро за правна помощ“ е предвидено разработване на квалификационни програми за обучение на адвокати, с цел повишаване на квалификацията им, както и качеството на предоставяната правна помощ. Предстои подписване на договор за изпълнение на проекта с УО на ОПДУ.

- По проект „Укрепване на правния и институционалния капацитет на съдебната система в сферата на младежкото правосъдие“ по Българо-швейцарската програма за

сътрудничество беше проведено обучение за обучители по детско правосъдие. Предстои обучителите да направят 7 пилотни обучения на местно ниво.

През месец май 2017 г. в Разград се проведе широка експертна дискусия по проекта на Закон за отклоняване от наказателно производство и налагане на възпитателни мерки на непълнолетни лица. На обсъждането присъстваха съдии, прокурори и инспектори детска педагогическа стая от Варненски апелативен район, както и магистрати от страната, представители на УНИЦЕФ и на неправителствените организации.

През месец юни 2017 г. беше проведено обучение за медиатори в наказателното производство с участието на непълнолетни лица. Лектори бяха международни експерти от Международния институт за правата на детето от Сион, както и консултант към УНИЦЕФ-България.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 6: ПОВИШАВАНЕ НА ДОВЕРИЕТО КЪМ СЪДЕБНАТА ВЛАСТ ЧРЕЗ ОБЩЕСТВЕНО УЧАСТИЕ И ПРОЗРАЧНОСТ

- На 14 март 2017 г. беше проведена широка дискусия по изработения от МП проект на отчет за изпълнението на Актуализираната стратегия за продължаване на реформата в съдебната система през 2016 г. Конференцията се проведе с участието на представители на институциите, ангажирани в изпълнението на Стратегията, професионални и неправителствени организации и журналисти.

В Министерство на правосъдието е въведен механизъм за регулярно отчитане на изпълнението на Актуализираната стратегия. Изработен е отчет за изпълнението ѝ в периода 1 януари – 30 юни 2017 г. Предстои публикуването на отчета и общественото му обсъждане включително с представители на неправителствени организации.

- Подаденото от Министерство на правосъдието в партньорство с ВСС проектно предложение “Ефективен достъп до правосъдие” за финансиране по ОПДУ, е в процес на оценяване от ОУ.

- На 28 април 2017 г. главният прокурор внесе във ВСС Годишен доклад за прилагане на закона и за дейността на прокуратурата и разследващите органи за 2016 г. В Доклада са представени статистически данни и на база на тях е направен статистически анализ на работата на прокуратурите по наказателните производства, образувани за някои категории тежки престъпления и такива от особен обществен интерес (корупция, организирана престъпност, трафик на хора, трафик на наркотици, изпиране на пари, данъчни престъпления, злоупотреби със средства на ЕС и др). На 25 май 2017 г. Пленумът на ВСС изслуша главния прокурор, като доклада беше приет единодушно, след което беше внесен в Народното събрание.

- В страницата в интернет на ВКС са публикувани Годишният доклад за дейността на ВКС през 2016 г., приет от Пленума на съда на 26.04.2017 г., и Докладът за прилагането на закона и за дейността на съдилищата през 2016 г., внесен във ВСС на 02.05.2017 г.

- Одобрен е проект „Насърчаване използването на медиацията като алтернативен способ за решаване на спорове“ за финансиране от ОПДУ. Предстои подписване на партньорско споразумение с ВСС след което ще се подпише договор за предоставяне на БФП.

За по-подробна информация по специфичните цели на Стратегията и конкретните проекти вж. отчета за изпълнение на Актуализираната стратегия за продължаване на реформата в съдебната система за 2016 г.